

מיפוי השלכות ה-Brexit (Britain Exit) על שיווק תוצרת טרייה

דניאל האוסלר, אוקטובר 2016

ב-23 ביוני 2016 אישרה בריטניה את יציאתה מהאיחוד האירופי (ה-Brexit). תהליך המשא ומתן על היציאה בפועל מהאיחוד יתבצע כנראה על פי סעיף 50 של אמנת ליסבון וצפוי להימשך שנתיים. בתקופה זו צפויים להמשיך ולהתקיים בין בריטניה למדינות שלי שיות הסכמי הסחר החופשיים בהתקשרות של מדינות האיחוד האירופי עם מדינות מצד שלישי ולכן, **בטווח הקצר, לא צפויים שינויים דרמטיים במסחר.**

במהלך, בריטניה תאלץ ככל הנראה לפתוח במשא ומתן על הסכמי סחר חופשיים משלה. מהלך זה עלול להשפיע רבות על עלות המסחר בין בריטניה למדינות האיחוד האירופי או מדינות שלי שיות, עקב הגדרת מכסים נוספים על הייבוא לבריטניה ודרישות בירוקרטיות נוספות. כתוצאה מכך, **עלול להיפגע היצוא מישראל.**

סך ההשפעה על יצוא הפירות והירקות הטריים מישראל צפוי להיות מוגבל מכיוון שהנתח של השוק הבריטי ביצוא הישראלי הצטמצם לאורך השנים. בשנת 2015, 13% מכמויות היצוא של ירקות, 13% מהפירות ו-6% מההדרים היו מיועדים לבריטניה. מוצרי היצוא העיקריים לבריטניה: אבוקדו, תמרים, אשכוליות, תפוחי אדמה וגזרים.

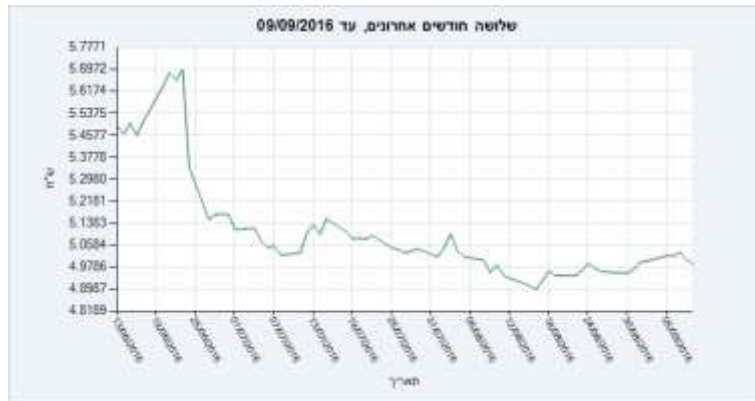
בעקבות תוצאות משאל העם במהלך חודש יוני 2016 חל פיחות של יותר מ-10% בשער המטבע הבריטי ביחס למטבע הישראלי (תרשים מס' 1). בעקבות כך ניתן להצביע על מספר אתגרים פוטנציאליים לחקלאות הבריטית:

1. **תלותה של בריטניה ביבוא** - נשיא התאחדות החקלאים הארצית הזהיר כי תלותה של בריטניה ביבוא בשילוב עם הפיחות בערך המטבע המקומי עלולים להביא לעליית מחירי המזון ברחבי המדינה.
2. **הסבסוד שבריטניה מקבלת מהאיחוד האירופי** - שר האוצר הבריטי טוען שהסובסידיות לחקלאים יימשכו עד שנת 2020 במתכונת זהה אך עדיין קיימת אי וודאות לגבי הנושא.
3. **מכסים על סחורה מיוצאת** – קיימת אי וודאות בנוגע לשאלת הגדרת מכסים על הסחורות המיוצאות מבריטניה אל האיחוד האירופי.
4. **שינויים בהסכם התנועה החופשית** - ייתכן שאזרחי האיחוד האירופי שעד כה עבדו בבריטניה על בסיס חוקי חופש התנועה לא יוכלו להמשיך לעבוד יותר בבריטניה באופן חוקי.
5. **התייקרות של מוצרים טכנולוגיים חקלאיים** - בטווח הארוך קיים סיכון שמוצרים טכנולוגיים לחקלאות יהיו יקרים יותר ופחות זמינים. אישורי האיחוד האירופי למוצרים מסוג זה לא יתקבלו בבריטניה וספקים יאלצו להשקיע באישור ספציפי לשוק הבריטי. ייתכן שספקי טכנולוגיה יבחרו שלא ליישם את התקן הבריטי בשלבים המוקדמים.²¹

¹ <http://www.independent.co.uk/news/uk/home-news/brexit-e-u-referendum-food-prices-rise-economy-what-will-happen-farming-a7104366.html>

² http://www.just-food.com/analysis/brexit-rabobanks-early-assessment-of-the-impact-on-food_id133636.aspx

תרשים מס' 1- השינוי בשער החליפין של המטבע הבריטי ביחס לשקל החדש הישראלי

<http://www.boi.org.il/he/Markets/ExchangeRates/Pages/Chart.aspx?CurrencyId=4&Days=30&DateEnd=09%2f09%2f2016>

השפעות פוטנציאליות על סקטורים בתחום המזון והחקלאות הבריטיים

מוצרי חלב - בריטניה היא יבואנית גדולה של מוצרי חלב, בעיקר של גבינות (מצרפת ואירלנד) וחמאה (אירלנד). בהתחשב בשיעור היבוא כנראה שהמסחר בין המדינות ימשיך אך תחת הסכמים חדשים שבריטניה תחתום בנפרד מול כל מדינה.

תשומות חקלאיות - זרעים, דשנים, מיכון ומוצרים להגנת הצומח לא כפופים למדיניות החקלאית המשותפת (CAP) והמהלך לא צפוי לשנות את אופן וכמות השימוש בתשומות אלה. עם זאת, מטבע מקומי חלש יותר משמעותו התייקרות של מוצרים מיובאים ומרבית התשומות בהן משתמשים החקלאים בבריטניה מיובאות. יהיה צורך לתמחר בנפרד מוצרים עבור השוק הבריטי ויהיו עלויות נלוות לבניית תיקי מחקר שיפרטו את האפקטיביות ובטיחות המוצרים ועל כן בטווח הארוך, העובדה שבריטניה לא תהיה עוד חלק מהאיחוד האירופי צפויה לייקר את מחירי התשומות החקלאיות לשוק הבריטי.

יצואנים של פרחים, פירות וירקות עלולים להיות מושפעים מבירוקרטיה/ תיעוד נוספים בגבולות ומהפיחות בערך המטבע הבריטי. עם זאת, מרבית היצואנים רגילים מהעבר לתנודות משמעותיות במטבע זה לא עניין חדש עבורם.³

הגדלת היבוא של ירקות ופירות מאפריקה - איגוד הקמעונאים הבריטי הזהיר כי קיימת סכנה שעלות היבוא לבריטניה ממדינות האיחוד האירופי תגדל במידה וה BREXIT יוביל לקביעת מכסים על סחורה מיובאת. 9 מתוך 10 מדינות היבוא הגדולות של מזון בבריטניה הן מדינות האיחוד האירופי. בעקבות תוצאות משאל העם שוקלים כשליש מהקמעונאים בבריטניה לייבא ממדינות אחרות וכ- 38% מתוכם מצפים לייבא מוצרים מאפריקה.

בשני העשורים האחרונים חלה עלייה ביבוא פירות וירקות לבריטניה, וכיום כ-58% מהירקות ו-11% בלבד מהפירות הנסחרים בבריטניה הם מייצור מקומי. גרעון בייצור ירקות ופירות מסוימים ושינוי מגמות בצריכה פתחו פתח לייבוא של תוצרת מאפריקה. דרום אפריקה היא מקור האספקה השני בגודלו של פירות טריים המיובאים לבריטניה, אחרי ספרד. גם קניה, המייצאת כרבע ממוצרי הייצוא הטריים שלה אל בריטניה, תוכל להרוויח מהחלטתה של בריטניה לצאת מהאיחוד האירופי.⁴

³ http://www.just-food.com/analysis/brexit-rabobanks-early-assessment-of-the-impact-on-food_id133636.aspx

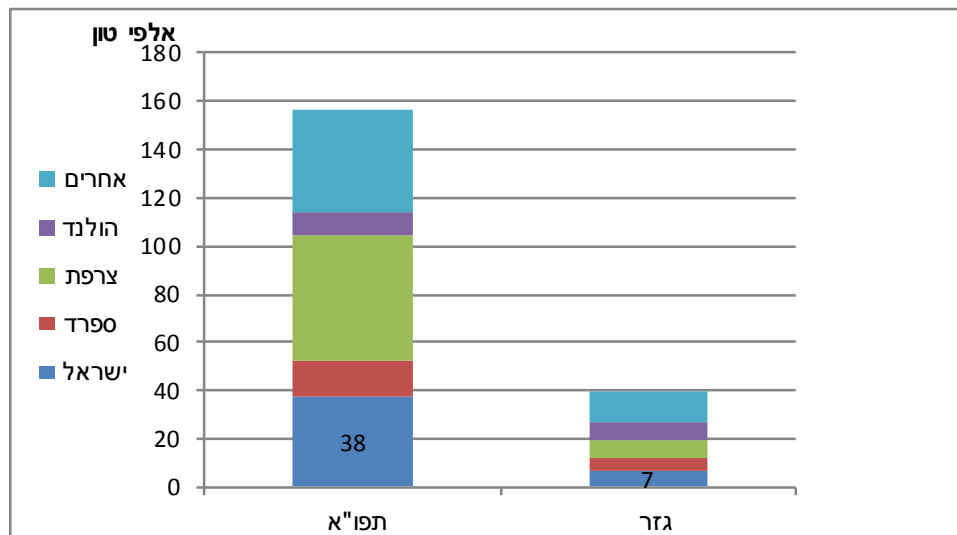
⁴ <https://www.theguardian.com/sustainable-business/2016/aug/05/brexit-uk-fruit-vegetables-africa-kenya>

⁵ יבוא בריטי של פירות וירקות טריים מישראל בשנת 2015

סך יבוא הירקות הטריים לבריטניה הגיע בשנת 2015 למעט למעלה מ 2 מיליון טון, 49 אלף טון מתוכם יבואו מישראל.⁶ סך יבוא הפירות הטריים לבריטניה באותה שנה נאמד בכ- 3.7 מיליון טון, מתוכם 27 אלף טון יובאו מישראל. המוצרים העיקריים המיובאים לבריטניה מישראל הם תפוז"א, גרים, אבוקדו, תמרים ואשכוליות.

כמות תפוז"א שיובאה לבריטניה מישראל בשנת 2015 הייתה כ- 37 אלף טון, המהווים % 24 מסך היבוא של תפוז"א לבריטניה וכ- 24% מסך הייצוא של תפוז"א מישראל. היקף היבוא של גרים לבריטניה בשנת 2015 נאמד ב- 7 אלף טון המהווים 18% מסך היבוא הכולל של המוצר לבריטניה וכ- 8% מסך הייצוא של גרים מישראל באותה התקופה (תרשים מס' 2).⁷

תרשים מס' 2: התפלגות היבוא של גזרים ותפוז"א לבריטניה לפי מקורות אספקה בשנת 2015 (חודשים ינואר עד דצמבר)

מקור: נתוני יצוא, השירותים להגה"צ ולביקורת, משרד החקלאות ופיתוח הכפר.

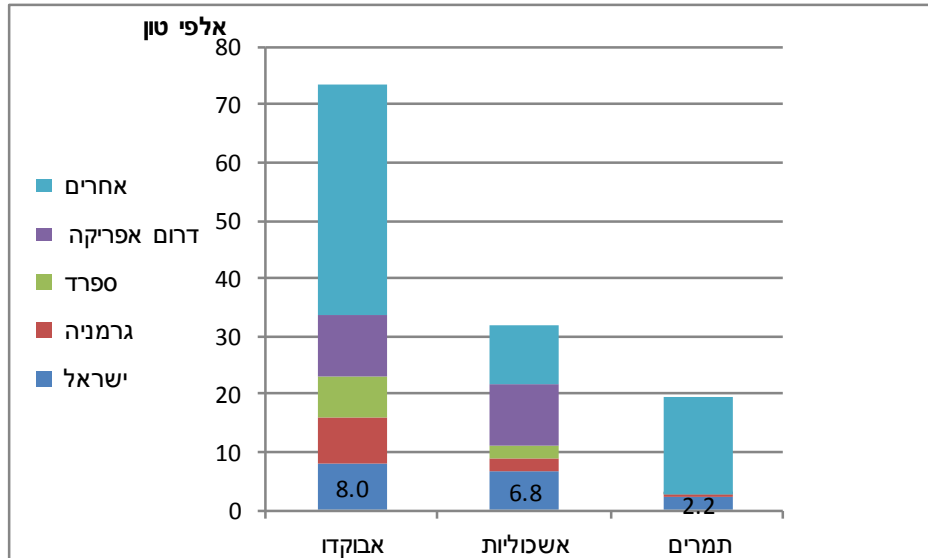
בשנת 2015 יבאה בריטניה מישראל כ-21% מסך יבוא האשכוליות שלה. יבוא האבוקדו והתמרים לבריטניה מישראל באותה שנה היה כ- 11% כל אחד מסך היבוא של אותו מוצר (תרשים מס' 3).

⁵ Eurostat

⁶ על פי נתוני היצוא של ישראל, יצוא הירקות מישראל לבריטניה בשנת 2015 היה גבוה באופן משמעותי מנתוני היבוא המדווחים כאן. נתוני היצוא והיבוא לגבי פירות הם דומים (ראה את נתוני היצוא בהמשך הסקירה). יתכן וחלק מיצוא הירקות שנרשם בתעודה הפיטוסניטרית בישראל כיצוא לבריטניה הופנה לשווקים אחרים.

⁷ נתוני יצוא, השירותים להגה"צ ולביקורת של משרד החקלאות ופיתוח הכפר.

תרשים מס' 3: התפלגות היבוא של אבוקדו, תמרים ואשכוליות לבריטניה לפי מקורות אספקה בשנת 2015 (חודשים ינואר עד דצמבר)

מקור: נתוני יצוא, השירותים להגה"צ ולביקורת, משרד החקלאות ופיתוח הכפר.

יצוא ישראלי של פירות וירקות טריים לבריטניה בשנת 2015

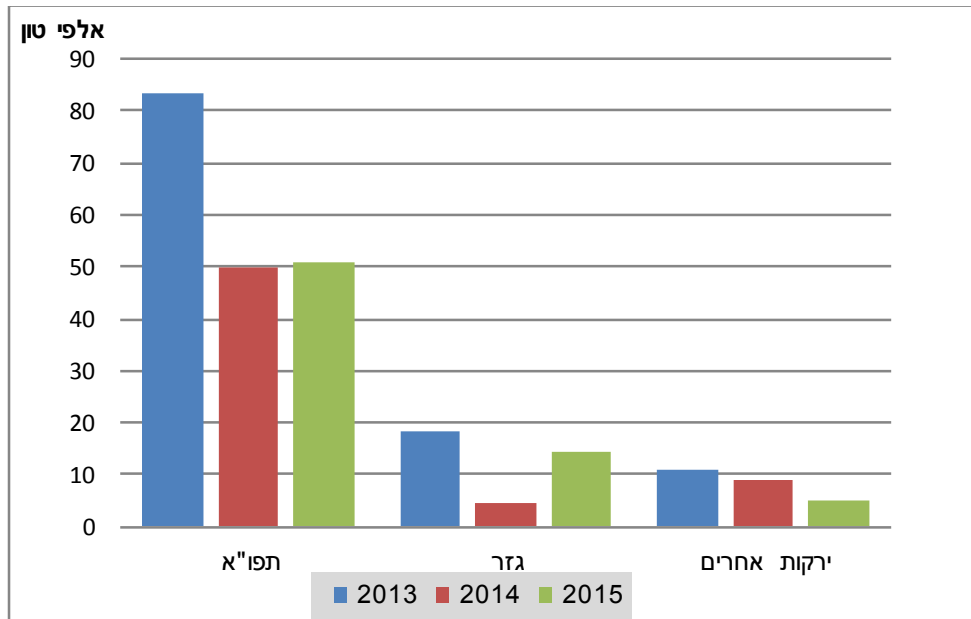
בשנת 2015 הסתכם היקף הייצוא הימי של ירקות טריים מישראל לבריטניה בכ- 71 אלף טון (13% לערך מסך הייצוא הימי של ירקות טריים מישראל). היקף הייצוא הימי של פירות טריים (לא כולל הדורים) מישראל לבריטניה היה כ-15 אלף טון (13% מסך הייצוא הימי של פירות טריים מישראל) והיקף הייצוא הימי של הדורים לבריטניה היה כ- 766 אלף תיבות (6% מסך הייצוא הימי מישראל). הירקות העיקריים המיוצאים מישראל לבריטניה הם תפוזי אדמה וגזרים (תרשים מס' 4). בשנת 2015 היה היקף ייצוא תפוזי אדמה מישראל לבריטניה כ- 51 אלף טון שהם כ- 72% מסך הירקות הטריים המיוצאים לבריטניה באותה תקופה. היקף ייצוא הגזרים היה כ- 14 אלף טון, 20% לערך מסך הירקות הטריים המיוצאים לבריטניה. ייצוא הירקות האחרים היה כ-8%.

טבלה 1: נתוני הייצוא הימי של ירקות ופירות טריים מישראל בשנת 2015

הנתח של בריטניה באחוזים	הנתח של בריטניה מסך הייצוא	סך הייצוא מישראל	סך הירקות (אלפי טון)
13%	71	549	סך הירקות (אלפי טון)
24%	51	210	תפוזי אדמה
8%	14	172	גזרים
13%	15	115	סך הפירות (אלפי טון)
15%	8	53	אבוקדו
20%	3	14	מנגו
12%	2	18	תמרים
6%	767	12,900	סך ההדרים (אלפי תיבות)
15%	488	3,325	אשכוליות

מקור: נתוני יצוא, השירותים להגה"צ ולביקורת, משרד החקלאות ופיתוח הכפר.

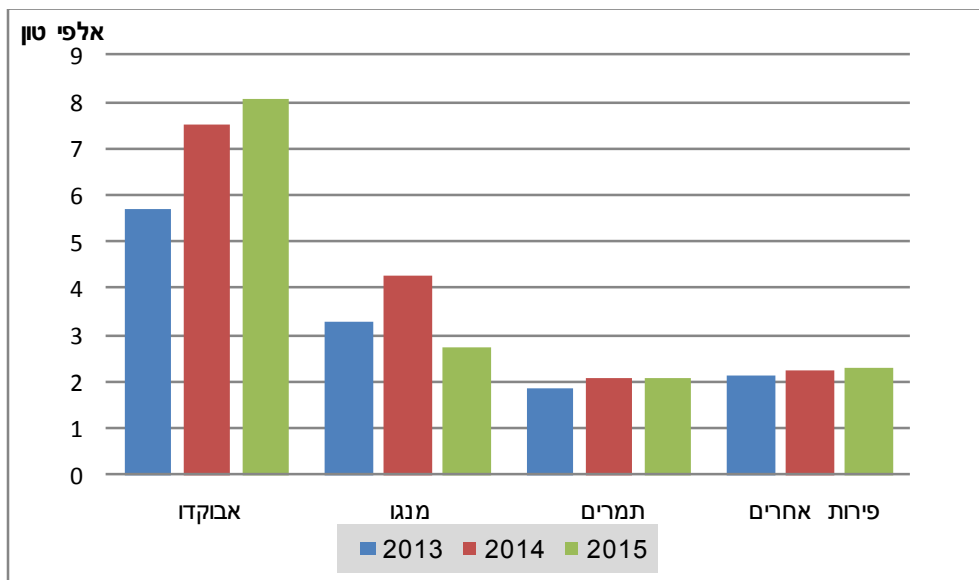
תרשים מס' 4: התפלגות יצוא הירקות מ ישראל לבריטניה, השוואה רב שנתית (חודשים ינואר עד דצמבר)

מקור: נתוני יצוא, השירותים להגה"צ ולביקורת, משרד החקלאות ופיתוח הכפר.

הפירות העיקריים המיוצאים מ ישראל לבריטניה בשנת 2015 הם אבוקדו, מנגו ותמרים (תרשים מס' 5). היקף ייצוא האבוקדו הוא כ-8 אלף טון (53% מסך הפירות המיוצאים לבריטניה), היקף ייצוא המנגו כ-3 אלף טון (20% מסך הפירות המיוצאים לבריטניה) ואלפיים טון תמרים, המהווים כ-13% מסך הפירות המיוצאים.

תרשים מס' 5: התפלגות יצוא הפירות מ ישראל לבריטניה, השוואה רב שנתית (חודשים ינואר עד דצמבר)

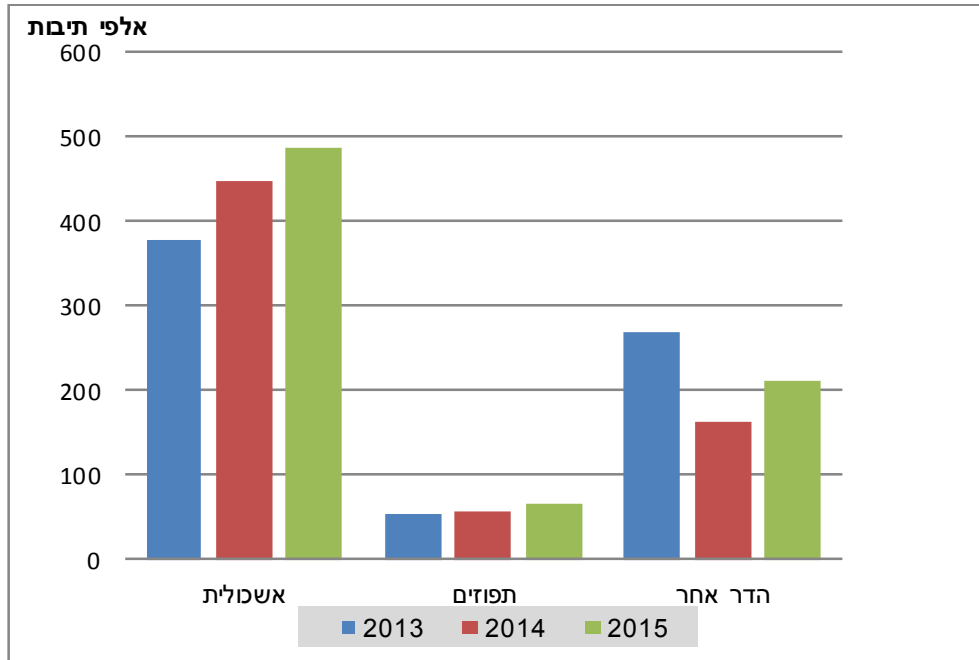

מקור: נתוני יצוא, השירותים להגה"צ ולביקורת, משרד החקלאות ופיתוח הכפר.

ההדרים המיוצאים מישראל לבריטניה הם בעיקר אשכוליות ופמליות (תרשים מס' 6). היקף ייצוא האשכוליות ב-2015 היה כ-488 אלף תיבות המהוות 63% מסך ההדרים המיוצאים לבריטניה.

תרשים מס' 6: התפלגות יצוא ההדרים מישראל לאנגליה, השוואה רב שנתית (חודשים ינואר עד דצמבר)

מקור: נתוני יצוא, השיחותים להגה"צ ולביקורת, משרד החקלאות ופיתוח הכפר.